

Завештање Протомајстору

Ова књига је прича о архитектури и образовању, о политици и судбинама, о томе како се Богдан Богдановић играо, како је понекад глуматао, како је користио своје широко образовање, како је био ироничан и понекад замајавао оне око себе

НАГРАДА „РАНКО РАДОВИЋ”

Снежана Ристић

Д о касних осамдесетих година прошлог века Богдан Богдановић је био *enfant terrible* југословенске архитектуре, ексцентрични градитељ некрополе у спомен жртвама Другог светског рата, обојавани професор, оснивач краткотрајне револуционарне Нове школе на београдском Архитектонском факултету почетком седамдесетих, есејиста, писац, градоначелник са белим шалом... Онда је 1987. написао оштар текст против Милошевића и тиме постао непријатељ. А онда се одселио у Беч. Никад се није вратио. Већ десет година га нема.

Александер Трумић је Сарајлија. Тамо је рођен, 1940, тамо матурира и дипломира на Архитектонском факултету. Магистрира у Београду код професора Богдана Богдановића, докторира у Лозани, па још једном у Београду, опет код професора Богдановића. Академску каријеру почиње асистентуром на Архитектонском факултету у Сарајеву, наставља доцентуром у Лозани, враћа се у Сарајево као професор на Архитектонском факултету и Умјетничкој академији, предаје историју архитектуре. Један је од кључних људи за припрему кандидата

античке митове имао је у малом прсту, учио је старогрчки и латински, умео је добро да пише, потицао је из познате београдске интелектуалне породице, а био је и архитекта.

Могао је у тешко време после Другог светског рата, када класично образовање није било баш често – а више ни толико на цени – да буде интелектуално надмоћан у сваком погледу.

Александер Трумић га зове Протомајстор. А анализира и његово име Бог(дан). Богдан са презименом Богдановић градио је у социјализму некрополе за оне који су се борили против фашизма, који су настрадали у Другом светском рату... Посејао их је широм некадашње Југославије. И за сваку је имао неку причу, неко магијско објашњење, говорио је о животу, будио наду. А све то је бескрајно поетично и повезано с антиком, мистиком, непознатим световима... Нико нигде није градио такве камене споменике. Те некрополе су у ствари градови, урбани склопови једног измишљеног света. Углавном стоје и данас. Неколико их је срушено у ратовима деведесетих. Међу њима је и један од последњих споменика, онај у Вуковару. Трумић пише: „Завјеса се спушта у часу кад се он суочио са рушењем споменика који је његово дјело, али који припада земљи који нема.”

Антифашистичка прича престала је да буде важна.

Богдан Богдановић био је и мој професор. У овој књизи ја га чујем. Чујем његов глас, препознајем кад је ироничан, кад се игра речима, кад заводи причама... Опет је ту онај самоуверени, доброизгледајући интелектуалац са белим шалом заваљен у фотељи у свом београдском стану, који ужива у свом гласу, у реченицама којима обавија саговорнике и сликама које ствара у полумрачном простору тог грађанског салона.

У овој књизи много тога се може чути. Зато Борислав Стојков на крају предговора и каже да је књига, „посебно разговори Трумића са Богдановићем, писана својеврсним аутентичним стилем који је скоро немогуће, а можда и

Богдан Богдановић Фотодокументација „Политике”

туре и одржавање Зимских олимпијских игара у Сарајеву. Онда опет одлази у Швајцарску, пише, предаје на разним универзитетима... И слаже материјал за књигу о професору Богдану Богдановићу.

Тај несређени и недовршени материјал смртно болесни Трумић завештава свом гимназијском другу и колеги Бориславу Стојкову са жељом да га овај среди, уреди и објави у Београду. И Стојков то чини. Уз велику подршку Трумићеве удовице и ангажовање стручњака за језик и техничку обраду књиге на чијем је челу била мр Тијана Живановић Милић.

Предговор Борислава Стојкова овој књизи је у ствари кључ за читање и разумевање онога што следи на непуних двеста страница Трумићевих текстова о делу Богдана Богдановића и његових дијалогоа са Протомајстором.

То је прича о архитектури и образовању, о политици и судбинама, о томе како се Богдан Богдановић играо, како је понекад глуматао, како је користио своје широко образовање, како је био ироничан и понекад замајавао оне око себе. Богдановић је завршио класичну гимназију,

непотребно, уредити до краја да би се олакшало читање”. Зато је уређена само онолико колико је било неопходно, а остало је на читаоцу. Да се избори са ћирилицом и латиницом, екавицом и ијекавицом, са језицима некадашње Југославије. Трумићев ијекавски се одлично слаже са Богдановићевом екавицом, а онда се на све то додају француски и немачки и нешто старогрчког. Добро образовање се подразумева и код саговорника и код читаоца.

Чудан је, важан и интересантан Богдан Богдановић, професор и градитељ, који са свим манама и врлинама, храбро, већ у позним годинама одлази из Београда у Беч, из једног у други град на Дунаву, у град са истим почетним словом свог имена и презимена. И тамо пише књиге о архитектури, политици, друштву, о свету који је сам стварао да би могао да поднесе онај у којем је живео. И свим тим пулсира ова књига.

Књига *Југо-монумен(Т)ијоманија – Богдан Богдановић између маште и политичке стварности* Александера Трумића добила је, заслужено, награду Ранко Радовић за критичко теоријске текстове о архитектури, урбанизму и граду. ¶

Александер Трумић,
„Југо-монумен(Т)итоманија
– Богдан Богдановић између маште
и политичке стварности”,
Орион арт, 2020.